

Ida Kronholm släppte skådisdrömmen, tar revansch i annan roll

Svensk teaterlegend upptäckte åländska Ida Kronholm. Nu regidebuterar hon på Nationalteatern med ett svårt ämne.

Det var i köket i Jomala som den ett par år gamla **Ida Kronholm** insåg något grymt om världen.

– Jag förstod att man måste köpa mat och betala för vatten. Jag var fullständigt golvad av hur fruktansvärt sjukt det är. Fortfarande tycker jag det är helt bisarrt!

Sedan dess har frågor om rättvisa följt Kronholm, och när hon tretio år senare får frågan om vad som intresserar henne konstnärligt kommer orden slagkraftigt:

– Fattiga, kvinnor och barn.

– Barnperspektiv betyder också i breddad form de svagastes perspektiv. Vad är ett barn? Ja, det är en kort människa som inte får bestämma över sitt liv.

Upptäckt av teaterikon

Ida Kronholm tar emot på Omapohja, den minsta av Nationalteaterns alla scener. Själva scenen är en black box medan den pyttelilla foajén intill går i gråaktig päronton. Saklig och prydlig, men estetiskt långt ifrån den vinröda plyschen och de nationalromantiska målningarna i sina guldramar i jugendslottet intill.

Historien bakom Omapohja känns lämplig. I huset fanns en gång ett vandrarhem med samma namn, vars små kammare knappast drog till sig de mest kapitalstarka i samhället.

Här ska Ida Kronholms uppsättning av **Arda Salaniemis** pjäs *Sarvivälke* (Hornblände) ha premiär den 9 mars.

Dramaturgstudenten Salaniemi är Kronholms klasskamrat från Konstuniversitetets teaterhögskola i Helsingfors. När Nationalteatern visade intresse för Salaniemis text föreslog hon Kronholm som regissör.

Kronholm studerar regi femte året, men hennes yrkeserfarenhet sträcker sig längre bak i tiden. På sin hemort Åland regisserade hon operan *Lisbeta* och samma år anlätades hon som regissör för Wasa Teaters storsatsning, humorgruppen Kajs kryssningsmusikal *Botnia Paradise*.

Djupast spår har ändå samarbetet med den svenska teaterlegenden **Suzanne Osten** satt. Osten är känd för feministklassikern *Jösses flickor* och för sitt banbrytande arbete för barnteatern där kronver-

Ida Kronholm upplever att hon fått bråka en hel del under sina studier. I sin magisteruppsats intervjuar hon skådespelarstudenter om deras upplevelser av att avvika från kroppsnormerna på utbildningen. FOTO: TIMO KARI

PROFIL

Ida Kronholm

● **Aktuell med:** Monologföreställningen *Sarvivälke* på Nationalteaterns scen Omapohja med premiär 9.3. Musikteaterföreställningen *Katrina* i Mariehamn med premiär 17.7.

● **Bor:** I Östra Böle.

● **Familj:** Stor och spridd numera.

● **Fritid:** Musik och kompisar.

● **Läser:** Alltid bell hooks och just nu Vigdis Hjorth.

● **Gillar:** Karaokebarer.

ket är barnscenen Unga Klara som hon grundade i mitten av sjuttio-talet och ledde till 2014.

Kronholm träffade Osten på Åland av en slump. Mötet ledde till ett sexårigt värv som regiassistent.

– Hon såg mig. Hon sa: Vad håller du på med? Vad menar du med att du sökt till skådespelari? Vad är det för trams? Du är ju regissör.

Ger hopp om svårt ämne

En ung kvinna pladdrar glättigt på, nästan som en ståuppkomiker. Om parfym, killar och raggning.

Under den frejdiga ytan i Arda Salaniemis pjäs finns ett mörker, ”en mårra”, som Ida Kronholm uttrycker det. Det visar sig nämligen att den unga kvinnans pappa

har begått självmord och hon nu bär på liknande tankar.

– Vi följer henne en natt när hon funderar på att hoppa. Och den här natten väljer hon att fortsätta leva. En liten vinst, men den största vi kan hoppas på.

Trots att temat är tungt använder sig Ida Kronholm av humor i sitt berättande.

– Musik och humor är livskraft. Oavsett vilken föreställning det är fråga om ska publiken få med sig en känsla av hopp och livskraft.

Senare i vår väntar ett helt annorlunda uppdrag. **Sally Salmis** roman *Katrina* sätts upp igen på Åland med **Jack Mattssons** ikoniska musik från 1997.

Ida Kronholm regisserar och

skriver manus tillsammans med **Carina Karlsson**, sin parhäst från operan *Lisbeta* (2021).

Katrina, ett epokdrama med tretio personer på scenen och lika många i orkesterdiket, bildar en bjärt kontrast till monologen *Sarvivälke*. Överraskande nog kändes det nervösare att regissera en person.

– För mig var det mer obekant. Men jag är inte så skrämmd när jag väl får hålla på. För så fort man sätter i gång blir det tydligt att det inte handlar om mig, min eventuella katastrof eller framgång. Får jag vara med en skådespelare är det bara underbart och lätt!

Ätstörningar höll tillbaka

Att uppträda blev naturligt under uppväxten genom folkmusiken. Liksom sin mamma **Siv Ekström** är Ida Kronholm spelman med fiol som instrument.

Men den stora framtidsdrömmen var att bli skådespelare.

– Om det var någon barnpjäs och de frågade ”är det någon frivillig?” var det alltid jag. Det var liksom en otrolig längtan efter att få vara med.

På grund av sin negativa självbild lade Ida Kronholm drömmen på hyllan.

– Jag hade låg självkänsla och ätstörningar så jag stängde bort det där. Och tänkte att inte ska jag vara artist.

Trots att några i hennes omgivning ihärdigt tjatade på att Kronholm skulle satsa på något mer kreativt, valde hon att flytta till Göteborg för att studera statskunskap. Inte udda i sig – pappa **Jan** och brodern **Axel** är journalister och mamma **Siv Ekström** akademiker.

Men skådespelardrömmen bubbade upp igen och nu slog Ida Kronholm slag i saken. Hon sökte till Konstuniversitetets skådespelarutbildning, men blev inte antagen.

När mentorn Suzanne Osten uppmanade henne att satsa på regi i stället föll bitarna äntligen på plats.

– De stunder i mitt liv då jag upplevt att jag varit mig själv var när jag lett spelmannslag eller arrangerat musik för band.

– Att vara en samlande punkt eller arbetsledare är egentligen detsamma som att vara regissör. Att möjliggöra för en grupp att

– Får jag vara med en skådespelare är det

arbeta fritt och demokratiskt i kontakt med varandra och sig själva, som Suzanne gör när hon leder en process, är väldigt inspirerande.

Orkar bråka

Erfarenheterna av ätstörningarna bär Ida Kronholm med sig också i regissörsrollen.

– Vi har ett enormt problem med att alla i offentligheten i Finland och Svenskfinland ser ungefär likadana ut. Alla är vita och de flesta är smala. Vi har ett stort ansvar att ändra på det, att sätta ihop grupper som har mer mångfald.

Kronholm håller för tillfället på med en magisteruppsats om tjocka studenters erfarenheter av studier vid Konstuniversitetets teaterhögskola.

– Det är skådespelare jag intervjuar, men de kunde vara vem som helst. Det är en extremt liten minoritet vid Teaterhögskolan.

”Tjock” är ordet Kronholm själv använder. Det har också vunnit mark som ett neutralt adjektiv.

Genom intervjuerna upptäckte Kronholm att många utövar själv-censur.

– Att man inte sätter sig i situa-

NYHETSCHEF
Andrea Svanbäck
andrea.svanback@hbl.fi

Facebook: HBL Kultur
Twitter: @hblwebb
Instagram: @hufvudstadsbladet

bara underbart och lätt!, säger Ida Kronholm. FOTO: TIMO KARI

tioner där man kan bli utpekad. Man får aldrig rollen som Romeo eller Julia, men inte heller när man improviserar och själv får bestämma, väljer man någon av de rollerna för man vill undvika att sticka ut.

Sedan finns det tillgänglighets-

frågor, hur det ser ut i garderoberna.

– När man gör commedia dell'arte så finns det olika figurer som är klädda på ett specifikt sätt. Då finns inte De älskandes kostymer i stora storlekar. Då får man vara Narren eller någon annan.

Kronholm frågar sig vad som händer med ett konstnärskap när konstnären begränsas på grund av kroppsnormer. Hon hoppas erfarenheterna hon nu samlat kan bidra till att praxis på skolan ändras, men att få till stånd förändring kräver en hel del tjet och för

henne har studietiden inte varit helt lätt.

– Jag har fått bråka massor, om allt möjligt. Om att tjejnerna ska få lika mycket tid som killarna. Om barnperspektivet. Att jag skriver min masteruppsats om det här ämnet, det är också ett litet bråk.

Hur ska man orka bråka? Var hittar du kraften?

– Kanske i vetskapen om att jag en dag ska bli arbetsledare. Jag kommer att få bestämma.

Isabella Rothberg
isabella.rothberg@hbl.fi

■ Aune Kallinen har lett det svenskspråkiga utbildningsprogrammet i skådespelarkonst sedan 2020.

FOTO: NIKLAS TALLQVIST/HBL-ARKIV

Professorn: Svårt att rucka på kroppsnormer

Teaterbranschen saknar mångfald, men Teaterhögskolans urvalsprov är bara toppen av isberget, enligt Aune Kallinen, professor vid Konstuniversitetet.

Den finländska skådespelarkåren är vit och smal, det medger **Aune Kallinen**, professor för det svenskspråkiga utbildningsprogrammet i skådespelarkonst vid Konstuniversitetet.

– Det hänger ihop med strukturell rasism och normer. Scenen speglar samhällets normer, men förstärker dem också.

Kallinen konstaterar att skåde-

spelarens kropp historiskt sett representerat ett ideal.

– Den vita smala kroppen har privilegiet att vara den abstrakta, universella kroppen.

Kritik haft effekt

Under de senaste fem åren har ändå frågor om representation fått mer uppmärksamhet och mångfalden ökat på Teaterhögskolan, liksom i hela branschen, anser Kallinen.

Ida Kronholms kritik av bristen på scenkläder i stora storlekar, har också haft effekt. För tillfället håller kostymavdelningen på att sy upp plagg i storlekar som saknats, enligt Kallinen.

När inte heterogen grupp

Antagningsprovet till skådespelarlinjen ska sålla fram nya talanger. Utifrån sett framstår det som den ultimata portvaktsfunktionen. Men Aune Kallinen menar att antagningsprovet bara är toppen av isberget. Arbetet för mångfald måste inledas i ett ännu tidigare skede.

En viktig faktor är vem som sitter i urvalsjuryn. Kallinen säger sig ta hänsyn till kön, etnicitet, ålder och konstnärlig inriktning när hen rekryterar medlemmar. Målet är att också juryn har medlemmar med olika bakgrunder och konstnärliga profiler.

Men den största utmaningen,

enligt Kallinen, är att nå ut och locka en mer heterogen grupp sökande till antagningsproven.

– Hur ska vi nå dem som inte är vana att se människor som ser ut som dem själva på scenen?

Aune Kallinen säger att Teaterhögskolan samarbetar med studiehandledare, gymnasier och folkhögskolor för att lösa frågan. Man har också sett över sin egen marknadsföring, och försöker genom bild och text tilltala en diversifierad grupp människor.

Isabella Rothberg
isabella.rothberg@hbl.fi